

Bromölla kommun
kommunstyrelsen@bromolla.se

2024-03-05

1 (9)

Dnr SI 2022:6164

Uppföljningsbeslut

efter kvalitetsgranskning av grundskolors arbete
för en inkluderande utbildning vid Humleskolan i
Bromölla kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av grundskolors arbete för en inkluderande utbildning vid Humleskolan. Granskningen genomfördes under vårterminen år 2023.

Vid granskningen identifierade Skolinspektionen fyra utvecklingsområden som angetts i beslut den 23 augusti 2023, dnr SI-2022:6164.

Skolinspektionen har begärt att huvudmannen för Humleskolan senast den 23 februari 2024 ska redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån identifierade utvecklingsområden. Bromölla kommun har inkommit med en sådan redovisning.

Beslut efter uppföljning:

Skolinspektionen bedömer vidtagna åtgärder på följande sätt:

Rektor skapar förutsättningar för att hinder i lärmiljön som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter ska identifieras och undanröjas .

- Rektorn behöver utveckla arbetsprocesser och organisera verksamheten så att personalen i samverkan kan genomföra nödvändiga förändringar i lärmiljön som syftar till att åtgärda hinder för en tillgänglig lärmiljö.

Huvudmannen har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten.

- Rektorn behöver se till att all personal ges kunskap om neuropsykiatriska svårigheter och vilka pedagogiska konsekvenser dessa kan få i lärmiljön.

Huvudmannen har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten.

Undervisningen präglas av tillgänglighet, så att de konsekvenser som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter motverkas.

- Lärare behöver, i samverkan med elevhälsan, utveckla arbetet ytterligare med att skapa en pedagogiskt tillgänglig undervisning, utifrån ett fokus på elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter.

Huvudmannen har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten.

- Lärarna behöver, i samverkan med elevhälsan, stärka den sociala lärmiljön för elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter så att undervisningen främjar delaktighet och gemenskap.

Huvudmannen har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten.

Skolinspektionen avslutar därmed granskningen.

Bakgrund

Rektor skapar förutsättningar för att hinder i lärmiljön som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter ska identifieras och undanröjas.

Bedömningen var att ett utvecklingsområde behövde inledas inom följande:

- Rektorn behöver utveckla arbetsprocesser och organisera verksamheten så att personalen i samverkan kan genomföra nödvändiga förändringar i lärmiljön som syftar till att åtgärda hinder för en tillgänglig lärmiljö.

Av huvudmannens redovisning framgår bland annat att skolans elevhälsoteam, under ledning av rektor, har genomfört en fördjupad kartläggning av den tillgängliga lärmiljön. Utifrån kartläggningen har utvecklingsområden inom pedagogiska, sociala och fysiska delar för förändringar i lärmiljön tagits fram. För att ge personalen mer kunskap om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar har skolans struktur för kollegialt lärande använts. Strukturen innebär att lärare möts och leds av processledare/specialpedagog för att bland annat dela goda exempel för en mer tillgänglig lärmiljö. Vidare bedriver socialpedagoger i samverkan med elevhälsoteamet ett regelbundet värdegrundsarbete för elever i årskurs sju, vilket behandlar olika fokusområden. Härtill har insatser genomförts i alla klassrum och i andra lokaler för att förbättra den fysiska tillgängligheten. Skolan fortsätter tillsammans med kommunens andra högstadieskola och överlämnade skolor att systematiskt förbättra rutiner för samordning och övergång gällande elevers olika behov vid start i årskurs sju. Ytterligare åtgärder som planeras är kollegiala observationer i klassrummen med fokus på den tillgängliga lärmiljön. Vidare är kommunens närvaroteam under omorganisation och kommer att övergå till skolsociala team. En personal från närvaroteamet kommer att bli kopplad till varje skolenhet. Inför höstterminen 2024 planeras en större omorganisation på skolan vilket kommer innebära att eleverna får hemklassrum där två mentorer blir kopplade till samma elevgrupp. Lärare kommer då i större utsträckning undervisa elever som de är mentorer för.

Verksamhetens kvalitet har utvecklats då lärarna har fått en ökad kunskap om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Den fysiska lärmiljön är mer anpassad och lektionsstrukturen är gemensam och utgår från elevernas behov. Varierade arbetssätt används och det finns möjligheter för elever att visa sina kunskaper. En förväntan finns om att lärarna fortsatt tar reda på elevers olika behov och sprider informationen vidare till berörda lärare. Härtill förväntas att samtliga elever, och i synnerhet elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter, får en mer anpassad lärmiljö som stärker deras kunskapsutveckling och ökar närvaron.

- Rektorn behöver se till att all personal ges kunskap om neuropsykiatriska svårigheter och vilka pedagogiska konsekvenser dessa kan få i lärmiljön.

Av huvudmannens redovisning framgår bland annat att för att öka kunskapen om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar träffas lärarna regelbundet i olika lärgrupper ledda av processledare/specialpedagog. Vid dessa möten arbetar de enligt Skolverkets modell för lärande samtal, vilket innebär att de först läser adekvat och aktuell forskning och därefter för lärande samtal med utgångspunkt från inläsningen. Med stöd av ny kunskap kan sedan nya pedagogiska strategier utvecklas och planeras och prövas i undervisningen för att därefter återkopplas i lärgrupperna. Arbetet för att utveckla tillgängliga lärmiljöer utgår från Specialpedagogiska skolmyndighetens (SPSM) modul med exempelvis film, föreläsning med skolpsykolog samt böckerna "Autism och ADHD i skolan/gymnasiet" för tydliggörande pedagogik. I januari 2024 genomfördes en central omorganisation i kommunen med tre nya skolområden, vilket gör att forum nu finns för exempelvis gemensamt planerad kompetensutveckling för pedagoger över skolåren.

Verksamhetens kvalitet har utvecklats då lärarna har fått ökade kunskaper om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar genom fördjupade diskussioner med förslag till lösningar i undervisningen i lärmiljön. Effekter som förväntas på sikt är en ökad kunskap hos pedagoger och i verksamheten som helhet om bemötande och lärmiljöns betydelse. Vidare förväntas att all personal känner till och ser mönster mellan pojkar och flickors styrkor och svårigheter.

Undervisningen präglas av tillgänglighet, så att de konsekvenser som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter motverkas.

Bedömningen var att ett utvecklingsområde behövde inledas inom följande:

- Lärare behöver, i samverkan med elevhälsan, utveckla arbetet ytterligare med att skapa en pedagogiskt tillgänglig undervisning, utifrån ett fokus på elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter.

Av huvudmannens redovisning framgår bland annat att skolans struktur för samarbete mellan elevhälsa, rektorer och de olika arbetslagen används för att tillsammans reflektera över problemformuleringar på grupp- och individnivå. Utifrån behov får lärare också kontinuerligt stöd med individuella ärenden. Frekvensen och omfattningen för dessa möten kommer att utökas under kommande läsår. Elevhälsa och rektorer har också en systematisk struktur för uppföljning av elevers lärande och utveckling tillsammans med lärarna där vidare undervisning och åtgärder planeras. Härtill har kommunens lektor genomfört en övergripande kartläggning på skolan, "Synliggöra undervisningen", där lärarna får stöd med tydlig struktur för god undervisning i fem dimensioner; elevers lärandeidentitet, undervisningens mål, innehåll och struktur, anpassningar och utmaningar för elever, språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt samt återkoppling kring elevers lärande. Ytterligare åtgärder som planeras är att skolläringen och elevhälsan kommer att följa upp insatser i olika klassrum med hjälp av SPSM:s skattningschema med fokus på tillgänglighet. Skolan kommer även att fortsätta att arbeta med SPSM:s modul kring tillgänglig lärmiljö. Härtill kommer lärare att få fortsatt utbildning av skolpsykolog kring tillgängliga lärmiljöer och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Verksamhetens kvalitet har utvecklats genom att ett välfungerande samarbete mellan lärare och elevhälsa har skapats. Personalen upptäcker hinder i den pedagogiska lärmiljön oftare och använder ett mer gemensamt språk för att beskriva utmaningar och hinder, men ger också fler och tidigare förslag till lösningar. En förväntan finns om att en ökad frekvens på möten mellan elevhälsan och arbetslagen leder till tidigare åtgärder för elever i lärmiljön. Strukturen bygger på tydliga roller och förväntan där nära samarbete skapar mer ansvarstagande och engagemang tillsammans.

- Lärarna behöver, i samverkan med elevhälsan, stärka den sociala lärmiljön för elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter så att undervisningen främjar delaktighet och gemenskap.

Av huvudmannens redovisning framgår bland annat att elevhälsa, rektorer och arbetslag regelbundet träffas för gemensam reflektion kring olika problemformuleringar, vilket framgår ovan. Härtill får lärare vid behov kontinuerligt stöd med individuella ärenden för bland annat elevers sociala utveckling. Dessa möten kommer att utökas, vilket även framgår ovan. Den kommande omorganisationen av arbetslagen hösten 2024

syftar till att stärka gemenskapen och öka den sociala tryggheten på skolan. Socialpedagoger kopplas till varje arbetslag för att stödja lärarnas arbete kring anpassningar och tillgänglig lärmiljö. Ytterliga åtgärder som planeras är att skolläda och elevhälsa följer upp insatser, fortsätter arbetet med SPSM:s modul kring tillgängliga lärmiljöer samt tillhandahåller fortsatt utbildning av skolpsykolog, vilket också framgår ovan. Kompetenshöjning i verksamheten planeras framåt genom att styra om organisationen till att innehålla fler socialpedagoger. Detta ska ytterligare stödja skolans arbete kring främjande insatser.

Verksamhetens kvalitet har utvecklats genom att ett välfungerande samarbete mellan lärare och elevhälsa har skapats, vilket även framgår ovan. Förväntningar finns om att den planerade omorganiseringen leder till att lärare tillsammans med elevhälsans personal utvecklar undervisningen vilket stärker gemenskapen och ger elever möjlighet till att lära tillsammans med andra.

På Skolinspektionens vägnar

2024-03-05

2024-03-05

X Lena Knutsson

Beslutsfattare

Signerat av: Lena Knutsson

X Kristina Svensson

Föredragande

Signerat av: Kristina Svensson

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: [Skolinspektionens hemsida: Skolinspektionens hemsida: Skolinspektionen.se](https://skolinspektionen.se/arbete-för-en-inkluderande-utbildning-fokus-på-tillgänglighet-i-lärmiljön-kopplat-till-neuropsykiatriska-svårigheter)

Bilaga 2: Författningsstöd

Utbildningen inom skolväsendet syftar enligt **skollagen** (2010:800) till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen (1 kap. 4 § skollagen).

Enligt **förarbetena** bör Sveriges internationella förpliktelser när det gäller de mänskliga rättigheterna vara vägledande för och genomsyra hela skolväsendet (prop. 2009/10:165 s 221). Sådana förpliktelser finns bl.a. i **Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter** (barnkonventionen), som gjorts till svensk lag genom lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Enligt barnkonventionen har alla barn rätt till utbildning (artikel 28). Rättigheterna enligt barnkonventionen ska tillförsäkras varje barn, utan åtskillnad av något slag och oavsett exempelvis barnets kön eller funktionsnedsättning (artikel 2).

Sverige har även ratificerat **Förenta Nationernas konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning** (SÖ 2008:26). Enligt konventionen ska konventionsstaterna säkerställa bl.a. att personer med funktionsnedsättning, på lika villkor som andra, får tillgång till en inkluderande och kostnadsfri grundutbildning av kvalitet. Skälig anpassning ska erbjudas utifrån personliga behov och personer med funktionsnedsättning ska ges nödvändigt stöd inom det allmänna utbildningssystemet. Ändamålsenliga individanpassade stödåtgärder ska erbjudas i miljöer som erbjuder största möjliga kunskapsrelaterade och sociala utveckling som är förenlig med målet fullständig inkludering (artikel 24). I **den allmänna kommentaren** till artikel 24 anges bl.a. att inkluderande utbildning är en grundläggande mänsklig rättighet för alla elever. Inkluderande utbildning är resultatet av en pågående process där aktörerna åtagit sig att arbeta proaktivt med att undanröja hinder som motverkar rätten till utbildning. Inkluderande utbildning förutsätter vidare förändringar i kultur, politik och praktik som tillgodoser möjligheten för ordinarie skolor att på ett effektivt sätt inkludera alla studerande (Allmän kommentar nr 4 om rätten till inkluderande utbildning, punkt 10).

Bestämmelser som har till ändamål att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter inom utbildningsområdet oavsett bland annat funktionsnedsättning finns i **diskrimineringslagen** (1 kap. 8 § andra stycket skollagen). Med diskriminering enligt diskrimineringslagen (2008:567) avses, utöver bl.a. direkt och indirekt diskriminering, även bristande tillgänglighet – det vill säga att en person med en funktionsnedsättning missgynnas genom att skäliga åtgärder för tillgänglighet inte har vidtagits för att den personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan funktionsnedsättning (1 kap. 4 § diskrimineringslagen). Den som

bedriver utbildning ska också bedriva ett förebyggande och främjande arbete och verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett exempelvis kön eller funktionsnedsättning (3 kap. 1-3 och 16-17 §§ diskrimineringslagen).

Tillgänglighet i lärmiljö och undervisning

Utbildningen i grundskolan syftar till att ge eleverna kunskaper och värden och utveckla elevernas förmåga att tillägna sig dessa. Utbildningen ska utformas så att den bidrar till personlig utveckling samt förbereder eleverna för aktiva livsval och ligger till grund för fortsatt utbildning. Utbildningen ska vidare främja allsidiga kontakter och social gemenskap och ge en god grund för ett aktivt deltagande i samhällslivet (10 kap. 2 § skollagen). I bestämmelsens **förarbeten** konstateras bl.a. att elever är olika och har olika behov men alla har rätt till en likvärdig grundskoleutbildning. Skolgången ska därför anpassas efter varje elevs förutsättningar och behov. Anpassningen får dock inte göras på ett sådant sätt att den kan leda till att elevernas möjligheter att knyta allsidiga kontakter inskränks. Inte heller får elevernas grundläggande rätt att tillhöra en fast grupp, en social gemenskap, inskränkas annat än om mycket starka skäl motiverar detta (prop. 2009/10:165 s 367).

Enligt **skollagen** ska rektorn leda och samordna det pedagogiska arbetet vid skolenheten, verka för att utbildningen utvecklas och ansvara för att fördela resurser efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov (2 kap. 9-10 §§ skollagen). Rektorn ansvarar också för att ett kvalitetsarbete bedrivs vid skolenheten samt att detta genomförs under medverkan av personal och elever (4 kap. 4 § skollagen). Enligt **läroplanen** har rektorn ett särskilt ansvar för att utbildningen och undervisningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv, att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen samt att skolpersonalen får kännedom om de internationella överenskommelser som Sverige har förbundit sig att beakta i utbildningen (Lgr 22 2.8 Rektors ansvar).

Av **skollagen** följer att de elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som gäller ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser (3 kap. 2 § skollagen). Med funktionsnedsättning avses, enligt **förarbeten**, inte bara fysiska funktionshinder som syn- och hörselnedsättningar, utan också exempelvis nedsättningar inom ramen för autismspektrat, ADHD och dyslexi. Den som har en funktionsnedsättning som medför svårigheter att nå kunskapskraven ska inte bara ges tillräckligt stöd för att nå den lägsta godtagbara kunskapsnivån (prop. 2013/14:148 s. 55).

En elev i grundskolan ska enligt **skollagen** ges extra anpassningar om det befaras att eleven inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Särskilt stöd i grundskolan ska ges elever på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås (3 kap. 5 och 7-10 §§ skollagen). Enligt **skolförordningen** ska eleverna genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper eller betygskriterier som minst ska uppfyllas och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen (5 kap. 2 § skolförordningen).

I **läroplanen** förtydligas att en likvärdig utbildning inte innebär att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov och skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla (Lgr 22, 1 En likvärdig utbildning). Alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd samt samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Läraren ska bl.a. ta hänsyn till varje enskild individs behov och förutsättningar samt handleda och ge extra anpassningar eller särskilt stöd till elever som har svårigheter.

Enligt **skollagen** ska det finnas elevhälsa, som omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser och som främst verkar förebyggande och hälsofrämjande samt stödjer elevernas utveckling mot utbildningens mål (2 kap. 25 § skollagen). Enligt **läroplanen** har rektorn ett särskilt ansvar bl.a. för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver (Lgr 22 2.8 Rektors ansvar).

Enligt **skollagen** ska det för utbildningen finnas de lokaler och den utrustning som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas (2 kap. 35 § skollagen). Alla elever ska vidare tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero (5 kap. 3 § skollagen).